

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 137'ye 1 inci Ek**Ankara Milletvekili Hazım Kutay'ın 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Dört Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/118)****Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu***Türkiye Büyük Millet Meclisi**Plan ve Bütçe Komisyonu**Esas No. : 2/118**Karar No. : 42'ye 1 inci Ek*

5 . 11 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1.11.1984 tarihinde Genel Kurulun 20 nci birleşiminde görüşmesine başlanan «21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Dört Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi»nin çerçeve 12 nci maddesine ek 4 üncü madde olarak ilavesi istenen ve Genel Kurulca kabul edilen metin İçtüzüğü'nün 88 inci maddesi uyarınca Komisyonumuzca geri alınmış ve konu yeniden incelenip görüşülmüştür. Bu görüşme sonunda;

21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Üç Ek Madde ile 3 Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifinin TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında, Anayasanın 129 uncu maddesinin 5 inci fıkrasında memurların ve diğer kamu görevlilerinin işledikleri kusurlardan sorumlu tutulduklarından ve Türk hukuk sisteminde kusura dayalı sorumluluğun esas olduğundan bahisle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun memurlar hakkında kusura dayalı sorumluluk ilkesinin geçerli olduğuna ilişkin 12 nci maddesi hükümlerinin Sayıştay yargılamasında da uygulanmasını öngören bir düzenlemenin, ek 4 üncü madde olarak ilavesi hususunda önerge verilmiştir.

Önergeye gerekçe olarak gösterilen Anayasanın 129 uncu maddesinin 5 inci fıkrası aynen «Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir» şeklinde olup; görüleceği üzere bu maddede, memurların kusurlu davranışları sonucu Devletin değil, kişilerin uğradıkları zararlar düzenlenmiştir. Kişilerin uğradıkları zararlar 657 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinde tanzim edilmiştir. Aynı Kanunun 12 nci maddesinde ise, memurların idareye karşı malî sorumluluğu düzenlenmiştir. Bu nedenle, mezkûr Anayasa hükmüne konumuz bakımından dayanma imkânı bulunmamaktadır.

Önergedeki, Türk hukuk sisteminde kusura dayalı sorumluluğun esas olduğu görüşü doğru olmakla beraber bu kuralın gerek özel hukukta gerek idare hukukunda hiç de azımsanamayacak istisnaları bulunmaktadır. Örneğin, istihdam edenin sorumluluğu (Borçlar Kanunu, md. 54), bina sahibinin sorumluluğu (Borçlar Kanunu, md. 58), aile reisinin sorumluluğu (Medenî Kanun, md. 320), gayrimenkul sahibinin sorumluluğu (Medenî Kanun, md. 650), temyiz kudreti olmayanların sorumluluğu (Borçlar Kanunu, md. 54). İdare hukuku açısından da ne Anayasada ne idarî yargıya ilişkin yasalarda sorumluluk konusunda uygulanacak hukukî esaslar belirtilmemiş; ancak, doktrin ve içtihatlarda «hizmet kusuru»nun yanında «kusursuz sorumluluk» ilkesi de benimsenerek tatbik mevkiine konulmuştur.

Kusura dayalı sorumluluk esasının istisnalarından biri de Sayıştay tarafından bazı memurlar hakkında uygulanan sorumluluk sistemidir. Gerçekten, kamu gelir ve giderleri ile mallarını ellerinde tutan ve harcayan sayman, tahakkuk memuru, ita amiri gibi memurların hukukî durumları, diğer memurlardan çok farklı olduğundan, Anayasa ile Sayıştay ve Muhasebe Umumiye kanunlarıyla bunların sorumluluklarının tespitinde, 657 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen genel kuralın dışına çıkılarak değişik esas ve usuller getirilmiştir. Nasıl, idarenin faaliyetlerinden dolayı sorumluluğunu saptarken yalnız haksız fiil esası ile yetinilmeyerek Danıştay tarafından ayrı bir sorumluluk sistemi geliştirilmiş ise, sayman, tahakkuk memuru ve ita amiri gibi Sayıştay yargısına tabi kamu görevlilerinin Devlete karşı mali sorumluluğu konusunda da öteden beri ayrı bir sorumluluk sistemi geliştirilmiştir. 832 sayılı Sayıştay Kanununun 45 inci, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 13, 14, 22 ve 81 inci maddelerinde ifadesini bulan bu sistemde objektif sorumluluk ilkesinden hareketle Sayıştay yargılamasına tabi bulunan memurların kusurlu olup olmadıklarına başka bir ifadeyle subjektif durumlarına bakılmaksızın mevzuata aykırı davranmış olmaları şartıyla bunların sorumlu tutulmaları cihetine gidilebilmektedir.

Önergeyle teklife ilavesi istenilen ek maddede, Sayıştay yargılamasında 657 sayılı Kanunun 12 nci maddesi hükümlerinin uygulanması öngörülmekte olup; memurların görevlerini yaparken uyacakları esasları Devlete ika edilen zararın tazmin edileceğini belirten ve genel hükümlere atıf yapan mezkûr 12 nci madde kendi içinde bir bütün teşkil etmektedir. Atıf yapılan «genel hükümlerle» Borçlar Kanununun haksız fiil esasları kastedilmiştir. Bu ek madde kanunlaştığı takdirde, sayman, tahakkuk memuru, ita amiri gibi kamu gelir ve giderleri ile mallarını ellerinde tutan ve harcayan kamu görevlilerinin Hazineye karşı mali sorumlulukları tıpkı alelade bir kişinin sorumluluğu gibi Borçlar Kanununun haksız fiil esaslarına göre Sayıştayca tespit edilecektir ki, gerek adli yargıda gerekse Sayıştay yargısında aynı esas ve usullerin uygulanması sonucu bu yargı yerleri arasında birtakım görev ve yetki çatışmaları ortaya çıkacaktır. Bunun içindir ki, 13.8.1983 gün ve 18134 sayılı Resmî Gazetede 83/6510 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki olarak 657 sayılı Kanunun 12 ve 13 üncü maddelerine dayanılarak çıkarılan «Devlete ve Kişilere Memurlarca Verilen Zararların Nevi ve Miktarlarının Tespiti, Takibi, Amirlerin sorumlulukları, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkında Yönetmelik» in 4 üncü maddesinde, Sayıştaya karşı sorumlu olanların sorumlulukları hakkında 832 sayılı Sayıştay Kanunu hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir.

Bir an için, önergeyle ilavesi istenilen maddenin yerinde olduğu düşünülse bile 832 ve 1050 sayılı kanunların sorumluluğa ilişkin mezkûr hükümleri meri olduğundan, bu hükümlerle ilavesi istenilen maddenin birbiriyle çelişen ve uyuşan yanlarının araştırılması sonucu her iki kanunda da geniş çaplı değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Bu tür geniş yasal değişiklikler yapılmadığı sürece, uygulanması mümkün olmayan, 832 ve 1050 sayılı kanunlarla bağdaşmayan bahse konu ek maddenin teklife ilavesine lüzum ve mahal bulunmadığı hususu Komisyonumuzun 5.11.1984 günü yapılan 21 inci birleşiminde kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Metin Emiroğlu</i> Malatya	Başkanvekili <i>Aycan Çakıroğulları</i> Denizli	Sözcü <i>Alaattin Fırat</i> Muş
Kâtip Üye <i>Kadir Demir</i> Konya	<i>Ahmet Akgün Albayrak</i> Adana	<i>Mehmet Deliceoğlu</i> Adıyaman
Erol Ağagil Kocaeli İmzada bulunamadı	<i>Nabi Sabuncu</i> Aydın	<i>Ahmet Şamil Kazakoğlu</i> Bolu
N. Oğuzhan Artukoğlu Burdur İmzada bulunamadı	<i>İlhan Aşkın</i> Bursa	<i>Ayhan Fırat</i> Malatya Muhalifim
<i>Ünal Akkaya</i> Çorum	<i>İsmail Şengün</i> Denizli İmzada bulunamadı	<i>Ahmet Sarp</i> Diyarbakır İmzada bulunamadı
Türkân Turgut Arıkan Edirne İmzada bulunamadı	<i>Metin Yaman</i> Erzincan	<i>İlhan Aras</i> Erzurum
Togay Gemalmaz Erzurum İmzada bulunamadı	<i>Mustafa Rifki Yaylalı</i> Erzurum	<i>M. Hayri Osmanlıoğlu</i> Gaziantep
A. Sırrı Özbek Adıyaman İmzada bulunamadı	<i>İbrahim Fevzi Yaman</i> Isparta	<i>Özdemir Pehlivanoglu</i> İzmir İmzada bulunamadı
<i>İbrahim Özbıyık</i> Kayseri	<i>Cengiz Tuncer</i> Kayseri	<i>Mehmet Budak</i> Kırşehir
İsmet Ergül Kırşehir İmzada bulunamadı	<i>Talat Zengin</i> Malatya	<i>C. Tayyar Sadıklar</i> Çanakkale
<i>Haydar Özalp</i> Niğde	<i>Fehmi Memişoğlu</i> Rize	<i>H. Barış Can</i> Sinop İmzada bulunamadı
Enver Özcan Tokat İmzada bulunamadı	<i>Fahrettin Kurt</i> Trabzon	<i>Ferit Melen</i> Van İmzada bulunamadı